

ANALÝZA

4. 12. 2014

Komentář: Vývoj na trhu práce ve 3. čtvrtletí 2014

Již v předchozím komentáři z 5. 9. 2014 hovořil ředitel odboru statistiky práce a rovných příležitostí o pokračujícím křehkém oživení, výsledky statistik za 3. čtvrtletí 2014 převažující pozitivní tendence na trhu práce potvrzují. Údaje výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) v domácnostech ukazují pokračující růst celkové zaměstnanosti a pokles nezaměstnanosti. Další nejvýznamnější zdroj – výsledky podnikových statistik ČSÚ – přináší nárůst evidenčního počtu zaměstnanců, z něž však značný díl tvoří tzv. agenturní pracovníci. Růst nominálních mezd je slabý; průměr však neroste rychleji také proto, že jsou více nájímáni méně kvalifikovaní zaměstnanci (dělníci) s nižší mzdou.

Výsledky VŠPS ukazují setrvalý růst celkové zaměstnanosti, který pokračuje již čtvrtým rokem. Ve 3. čtvrtletí 2014 šlo zejména o výrazné zvýšení počtu zaměstnanců v průmyslových odvětvích. K tomuto pozitivnímu trendu přistupuje také již dvouletý pokles počtu nezaměstnaných, který se projevil jak u mužů, tak i u žen. Zároveň dochází ke snižování pracovních rezerv u ekonomicky neaktivních osob a zvyšování počtu volných pracovních míst. Dlouhodobá nezaměstnanost (delší než 1 rok) klesá stejně jako celková nezaměstnanost, její podíl se tak drží na 43,7 %. Stále se nedaří uspokojivě řešit hlavní problém – vysokou nezaměstnanost u okrajových skupin, zejména u osob nejméně kvalifikovaných (jen se ZŠ), kde míra nezaměstnanosti ve 3. čtvrtletí 2014 dosáhla hodnoty 21,2 %, nicméně v meziročním srovnání došlo i zde k poklesu o takřka tři procentní body.

Předběžné údaje podnikové statistiky ČSÚ jsou schopné nabídnout detailnější obraz situace ohledně standardních zaměstnanců. V zásadě potvrzují pozitivní trendy. Od počátku roku 2014 se zvyšuje růst evidenčního počtu zaměstnanců – postupně jde o meziroční nárůsty: 0,2 %; 0,6 % a 0,7 %. Pro 3. čtvrtletí 2014 jde o absolutní přírůstek 27 146 naplněných pracovních míst. Připomeňme, že po celý rok 2013 docházelo k propadům evidenčního počtu.

V jednotlivých částech ekonomiky jsou trendy různorodé, především všechna pododvětví stavebnictví ve 3. čtvrtletí 2014 stále zažívala meziroční úbytek (celkově -4,5 %), klesal nadále i počet zaměstnanců ve stravování a pohostinství. Přestože v celku se dařilo průmyslovým odvětvím, dobývání nerostných surovin přišlo o 1,5 tis. pracovních míst (-4,7 %), tam jde o útlum těžby uhlí. Také v některých pododvětvích zpracovatelského průmyslu stále převažuje úbytek pracovních míst nad tvorbou, jde např. o výrobu potravin, nápojů a tabákových výrobků; v souhrnu však zpracovatelský průmysl vzrostl o 19,2 tis., neboť převažuje vliv automobilového a těžkého průmyslu, který je v rozmachu.

Rostla také některá typická odvětví služeb, především činnosti v oblasti nemovitostí (+3,7 %) a administrativní a podpůrné činnosti (+5,0 %), kde však dominují pracovní agentury – u nich samotných se zvýšila zaměstnanost o takřka 8,5 tis. osob (15% nárůst), což ukazuje na jednu ze slabin současného oživení na trhu práce.

Počty zaměstnanců se zvyšovaly i ve všech státem ovlivňovaných odvětvích: zdravotnictví, vzdělávání a ve veřejné správě, obraně a povinném sociálním zabezpečení. V podrobnějším třídění došlo na centrálních úřadech státní správy (ministerstvech) k drobnému úbytku počtu

ANALÝZA

zaměstnanců (-0,2 %), zatímco růst se projevilo u krajských a obecních úřadů, o cca 2 tisíce, kde se jedná o vliv veřejně prospěšných prací. Nemalý vliv mělo také navyšování kapacit úřadů práce, určených pro boj s nezaměstnaností, kde meziročně přibýlo takřka 1,4 tis. míst.

Z hlediska mezd došlo ve 3. čtvrtletí 2014 jen k mírnějšímu přírůstku. Celkové nominální zvýšení o 1,8 % bylo provázeno nízkým zvyšováním spotřebitelských cen (0,6 %), což vedlo k reálnému zvýšení průměrné mzdy o 1,2 %. To je značně horší výsledek než v prvním pololetí tohoto roku (2,6 %). Jednou z příčin však může být výraznější nábory v odvětvích a zaměstnaneckých kategoriích s nižší výdělkovou úrovní, což sráží mzdový index. Znamenalo by to, že růst ekonomiky se odráží spíše v růstu zaměstnanosti než v růstu mezd, a to nelze vnímat negativně.

V rozlišení na podnikatelskou a nepodnikatelskou sféru tentokrát nebyly příliš odlišné indexy. Průměrný plat v minoritní nepodnikatelské sféře vzrostl nominálně o 1,9 %, což bez inflace činí reálně 1,3 %. V podnikatelské sféře vzrostla průměrná mzda nominálně o 1,7 % a reálně o 1,1 %. Oslabování mzdového růstu se týká především této dominantní sféry, neboť v 1. pololetí tu byl ještě nominální růst 3,0 %, naopak v nepodnikatelské šlo jen o 1,9 %.

V tržních odvětvích přesto dochází k růstu přesčasové práce a celkové odpracované doby a naopak k poklesu placené neodpracované doby. Zároveň byl ve všech tržních odvětvích kromě stavebnictví zaznamenán výrazný nárůst podílu mimořádných (nepravidelných) odměn.

V jednotlivých odvětvích byl mzdový vývoj nejednotný, tři sekce CZ-NACE zaznamenaly nominální pokles: těžba a dobývání (-1,8 %), administrativní a podpůrné činnosti (-1,6 %) a ostatní činnosti (-0,6 %). Ve vzdělávání průměrný plat stagnoval, resp. se meziročně snížil o 3 Kč.

Nejvyšší nárůsty průměrné mzdy kromě veřejné správy (4,0 %) najdeme u ubytování, stravování a pohostinství (2,5 %), kde však silně klesal počet zaměstnanců (-4,5 %); poněkud lepší je to u informačních a komunikačních činností (+2,4 % u mezd, -0,5 % u počtu zaměstnanců). Na trhu práce se tak skutečně daří především zpracovatelskému průmyslu se mzdovým růstem 2,3 % při současném zvýšení počtu zaměstnanců o 1,8 %; a také odvětví velkoobchod a maloobchod, opravy a údržba motorových vozidel s růstem průměrné mzdy o 2,4 % při nárůstu počtu zaměstnanců o 0,4 %.

Vývoj průměrných mezd v krajském srovnání nepřinesl ve 3. čtvrtletí 2014 žádná překvapení: nejnižší byl mzdový růst tradičně v hlavním městě (1,1 %), kde však jednak nadprůměrně vzrostl počet zaměstnanců (1,3 %) a jednak není snad třeba připomínat, že v absolutní úrovni jde stále o nejvyšší průměrnou mzdu, která průměr ostatních krajů převyšuje takřka o 40 %.

Shodně nízký růst byl nově u průměrné mzdy v Ústeckém kraji (1,1 %), kde se počet zaměstnanců zvýšil o 0,7 %, tedy průměrně.

Ve třech krajích ČR došlo k úbytku počtu zaměstnanců, nejvíce v Karlovarském (-1,1 %), v Moravskoslezském (-0,2 %) a v Královéhradeckém (-0,1 %). Na druhou stranu v těchto krajích nedošlo k tak nízkému mzdovému růstu, nejvíce vzrostly průměrné mzdy v Královéhradeckém kraji (2,3 %), což byl krajský rekord, v Karlovarském pouze průměrně (1,8 %) a v Moravskoslezském o 1,7 %.

* * *

ANALÝZA

Rychlá informace obsahuje také údaje o mzdovém **mediánu a decilovém rozpětí**, které jsou vypočtené z matematického modelu distribuce výdělků. Medián ukazuje mzdu prostředního zaměstnance, tedy běžnou mzdovou úroveň, ve 3. čtvrtletí 2014 byl 21 521 Kč, o 321 Kč (tj. o 1,5 %) vyšší než ve stejném období předchozího roku. Mzdová úroveň prostředního zaměstnance tak opět vzrostla poněkud méně než aritmetický průměr a poukazuje na disproporcionální zvyšování výdělků.

Mzdové rozpětí zůstalo značně široké: 80 % zaměstnanců pobíralo výdělky mezi 10 457 Kč a 40 326 Kč. Z hlediska pohlaví se zvýšení mezd projevilo více u mužů, kteří mají i tak vyšší střední mzdovou úroveň o 4,3 tis. Kč než ženy. 80 % mužů pobíralo mzdy v širokém rozpětí od 11 210 Kč do 45 034 Kč, zatímco 80 % žen mělo od 9 937 Kč do 34 214 Kč; nejvyšší mzdová disparita mezi oběma pohlavími byla u nejvyšší výdělkové skupiny.

* * *

Z hlediska kumulace **1.-3. čtvrtletí 2014** došlo k nominálnímu růstu průměrné mzdy o 2,5 %, který v kombinaci s výrazně nízkou inflací (0,3 %) znamenal reálné zvýšení kupní síly výdělků o 2,2 %. To se však netýká shodně obou sfér, výraznější byl nominální nárůst v podnikatelské sféře (2,6 %), kde se tak průměrná mzda zvýšila reálně o 2,3 %. Horší výsledek byl v nepodnikatelské sféře – reálný růst průměrného platu zde dosáhl pouze 1,6 %.

* * *

Od 1.8.2013 je v platnosti měsíční částka **minimální mzdy** 8 500 Kč; od 1.1.2015 se zvýší na 9 200 Kč.

Autor: Dalibor Holý

Odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí ČSÚ

Tel.: +420 274 052 694

E-mail: dalibor.holy@czso.cz